

Gledališka kritika

Ljudomrznik v diktaturi všečkov

Molière: Ljudomrznik, režija Nina Rajić Kranjac,
SLG Celje, premiera 21. februarja

Petra Vidali

Prevod Josipa Vidmarja je, kot nam na začetku povedo tudi v predstavi, iz leta 1950. Ko ga poslušáš ali bereš, bi rekel, da je še starejši, ampak ker je na voljo tudi sodobnejši prevod, so se ustvarjalci očitno zavestno odločili za, kot je bilo rečeno na tiskovni konferenci, "starkopitno" verzijo. Zato je še toliko bolj fascinantno, kako dobro grede verzi z jezika igralcem novega Ljudomrznika. Gladko, brez zatikanj, s poslušom in pravimi poudarki. Tako, da se ves čas zavedamo, da poslušamo arhaično rimano poezijo, vendar pa prihaja sporočilo do nas zlahka in celo, kot bi nam ga govorili prozaični sodobniki. Ker je na odru večinoma zelo mlada ekipa, smo dobili tudi najboljše možno zanikanje teze, da mlajše igralske generacije ne zmorejo več jasne artikulacije, sploh pa da naj ne bi več znale govoriti verzificiranih besedil.

Sam akt govorjenja - iskrenega ali laskavega, direktnega ali izmuzljivega, dobesečnega ali metaforičnega oziroma ironičnega - je eden osrednjih fokusov tako teksta kot uprizoritve. Seveda je Molière vedno sodoben, seveda poštena kritika umetnosti nikoli ni bila dobrodošla, ampak vseeno je neverjetno, kako zelo recepcija Alcestove kritike Orontovega puhlega soneta govori o našem času - o času, ko kritik skoraj več ni, če pa kakšna že je, jo utišajo pomnoženi piarovski članki in všečki.

Z laskanjem v kulturi se uprizoritev že začne. Prvo dejanje tragicomedije se začne z dialogom med Alcestom in Filintom, ki ga je prvi ravno videl vseprek navdušeno pozdravljati, objemati in hvalisati ljudi, ki da jih komaj pozna in še manj ceni. Uprizoritev nam ta prizor, o katerem tekst samo poroča, pokaže - pokaže nam gledališče, Filinta kot igralca gostitelja, ki zbuja lažen občutek bližine publiki. Ta uvodni samonanašalni dodatek je tudi model večine

uprizoritvenih postopkov. V predstavi ni veliko besed, ki ne bi bile Molièrove, precej pa je spreminjanja oziroma dodajanja kontekstov. Pri čemer je glavna vloga namenjena Celimeni, mladi lepi vdovi, ki vsem laska in vendarle govori resnico. Manipulira, ker je to edina družbena moč, ki jo ima, toda manipulira tudi zato, ker ne sprejema ljudomrzne resnicoljubnosti človeka, ki ji hoče vzeti še to, kar sploh ima. Alcest je fundamentalist, ki se ne zna smejeti ne drugim ne sebi, in uprizoritev dilemo, ali naj bo njegova vloga vendarle narejena tako, da se mu bomo smejali, sijajno reši s tem, da ga nekajkrat sproti ironično posnema in komentira duhovita Celimena, in temu seveda se smejimo. Tudi zato, ker jo izvrstno odigra gostja na celjskem odru **Nataša Keser**. Ob dobri igri vseh - **Blaž Dolenc** kot Alcest, **Nejc Cijan Garlatti** kot Filint, komedijsko izredno prepričljiva **Lučka Počkaj** kot Celimenin sluga in Celimenina svetohlinska prijateljica, **Tanja Potočnik** kot Elianta ter **Aljoša Koltak** kot Oront in marki in **Damjan M. Trbovc** kot marki - sta absolutno središče predstave Celimena in Nataša Keser. Ne samo kot elokventna spogledljivka, temveč tudi kot tihotna samohodka, ki ji uprizoritev na koncu nameni rešitev iz družbenih spon oziroma iz prostora igranja vlog - zadnja stena odra se ji odpre na ulico. Precej mrzel zrak, ki je v nekaj trenutkih prišel do avditorija, je dodal zdravo antiiluzionistično noto: ne bo ji lahko. Ko jo poskuša ujeti Alcest, se mu stena ne le ne odpre, temveč se meščanski salon s tapiserijo razkrije kot velika kloaka, sistem, ki mora pretočiti ogromno vode, da bi spral še več govna.

Nina Rajić Kranjac (s scenografko **Uršo Vidic** in kostumografom **Andrejem Vrhovnikom**, avtorjem glasbe **Brankom Rožmanom** pa koreografko **Tanjo Zgonc**) na videz poljubno polni in prazni realni in simbolni prostor, prestavlja akterje, postavlja in ruši meje in konvencije, stene in zavese, iz karikiranega klasicizma skače v univerzalnost in nazaj, vendar je bila, ker je natrpanost obvladana, na delu dobra dramaturgija (**Alja Predan**).

Uprizoritev ni popolna v vseh segmentih in v slehernem momentu, a to ne zmanjša njenega bogastva. Poetika Nine Rajić Kranjac ostaja energična in eklektična in prav to je ne zapira v predvidljivost in ji vsakič znova omogoča odpiranje pomenov.

*V središče
uprizoritve je
postavljena
(svobodna) ženska*

**Ne le natrpana, ampak res tudi bogata
predstava** Foto: Jaka BABNIK